มาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ

Occupational Standard and Professional Qualifications

มาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ สาขาวิชาชีพการท่องเที่ยว การโรงแรม ภัตตาคารและร้านอาหาร สาขาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อาชีพควาญช้าง

จัดทำโดย สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน)

1. ชื่อมาตรฐานอาชีพ

มาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ สาขาวิชาชีพการท่องเที่ยว การโรงแรม ภัตตาคารและร้านอาหาร สาขาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อาชีพควาญช้าง

2. ประวัติการปรับปรุงมาตรฐาน

ครั้งที่ 1/2568

3. ทะเบียนอ้างอิง (Imprint)

N/A

4. ข้อมูลเบื้องต้น

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความผูกพันกับช้างอย่างลึกซึ้ง ความผูกพันระหว่างคนกับช้างปรากฏร่องรอยและเรื่องราวอยู่คู่กับคนไทยมาช้านาน เปี่ยมล้นไปด้วยความผูกพัน ความเชื่อ ความศรัทธา ช้างไทยจึงมีบทบาทสำคัญต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวิถีชีวิตคนไทย ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลช้าง เรียกว่า “ควาญช้าง” ควาญช้างเปรียบเสมือน “พ่อ” หรือ “ครู” ของช้าง เพราะเป็นผู้ที่สั่งสอนและเลี้ยงดูช้างในเวลาเดียวกัน เป็นความผูกพันอันแนบแน่นระหว่างช้างกับควาญช้าง หากควาญช้างมีคุณภาพที่ดี ก็จะส่งผลไปถึงการดูแลช้างที่ดีด้วย หากต้องการยกระดับความสำคัญของช้าง ก็ต้องยกระดับความสำคัญของควาญช้างด้วย

ปัจจุบัน การเลี้ยงช้างส่วนใหญ่ดำเนินการในรูปแบบของการเป็นธุรกิจการท่องเที่ยวมากขึ้น มีการจัดกิจกรรมให้บริการนักท่องเที่ยวขี่ช้าง ชมการแสดงช้าง การอาบน้ำช้าง เป็นต้น ทำให้ภาพลักษณ์ของควาญช้างในสายตาของนักท่องเที่ยว หรือนักอนุรักษ์สัตว์ ถูกมองในภาพลบว่าเป็นเรื่องของผลประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าการคำนึงถึงสุขภาพของช้าง เกิดกระแสการต่อต้านการทารุณกรรมช้าง ดังนั้น การพัฒนาบุคลากรควาญช้างและการรับรองสมรรถนะควาญช้างให้ได้ตามมาตรฐานอาชีพ จะช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการเลี้ยงช้างไทย เกิดความเชื่อมั่นว่าควาญช้างสามารถดูแลช้างโดยปราศจากการปฏิบัติอย่างทารุณ การจัดทำมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ อาชีพควาญช้าง มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างมาตรฐานอาชีพให้กับผู้ประกอบอาชีพควาญช้าง เป็นการสร้างอาชีพให้กับควาญช้างรุ่นใหม่หรือผู้ที่สนใจ ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสายตานักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเลี้ยงช้างไทย ที่สำคัญ เป็นการช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาควาญช้างเพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์วัฒนธรรมการเลี้ยงช้างไทยและเชิดชูควาญช้างไทย เพื่อยกอาชีพควาญช้างให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

อภิทานศัพท์

ควาญช้าง : ผู้ดำรงหรือสืบทอดในวิถีการเลี้ยงช้างในองค์ความรู้ด้านคชศาสตร์และคชกรรมตามแต่ละพื้นถิ่นและชาติพันธุ์ ที่ต้องสร้างความสัมพันธ์กับช้างที่รับดูแลไปทั้งชีวิต ที่อาจจะรวมถึงการเป็นผู้เลี้ยงหรือผู้ขับขี่ช้าง ตรงกับภาษาอังกฤษที่ว่า mahout ทั้งนี้ควาญช้างนั้นจะมีการแบ่งเป็นระดับต่างๆตามความเชี่ยวชาญและประสบการณ์

คนดูแลช้าง – คนเลี้ยงช้าง : ผู้เลี้ยง ดูแลและอภิบาลช้าง เพียงเบื้องต้น ให้น้ำ ให้อาหาร จัดการสุขอานามัย ที่พักอาศัย เป็นต้น กับช้างเท่านั้น ดังเช่น พนักงานเลี้ยงสัตว์ หรือภาษาอังกฤษที่ว่า keeper (animal keeper/elephant keeper)

แก่ช้าง ควาญช้างเฒ่า หมอช้างเฒ่า ครูบาช้าง : ควาญช้างระดับสูง มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่สูง ทั้งคุณวุฒิและวัยวุฒิ ทั้งในานคชศาสตร์และคชกรรม รวมถึงพิธีกรรมและจารีต ความเชื่อ ที่เป็นที่นับถือและยกยองจากควาญช้างอื่นๆ

นักสื่อความหมาย : ผู้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเล่าเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นในเรื่องราวหรือชุมชนนั้น (Communicator/Interpreter) เล่าความเป็นตัวตนนั้นๆ พร้อมกับเป็นผู้เปิดมุมมองการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้มาเยือนและคนในเรื่องราวและชุมชนนั้น นอกจากนี้ยังเป็นผู้ดูแลเรื่องความปลอดภัย ให้บริการ และสื่อสารสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับแขกที่มาเยี่ยมเยือนอีกด้วย

ปางช้าง : สถานที่ที่รวมกลุ่มของช้างและควาญช้างในอดีต โดยเฉพาะช่วงยุคของการทำป่าไม้ (elephant camp) ก่อนจะปรับเปลี่ยนมาเป็นการใช้ในด้านการท่องเที่ยว ที่หมายถึงสถานที่ที่มีการเลี้ยงช้างไว้เพื่อใช้เป็นพาหนะ เพื่อใช้งาน เพื่อใช้ในการแสดง เพื่อใช้ในกิจการท่องเที่ยว เพื่อใช้ในการศึกษาและการอนุรักษ์ ไม่ว่าจะมีการแสวงหาผลประโยชน์โดยตรงจากช้างหรือไม่ก็ตาม (elephant facilities)

เจ้าของช้าง” หมายถึง เจ้าของกรรมสิทธิ์ และให้หมายความรวมถึงผู้ครอบครองช้าง หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้ดูแล ไม่ว่าจะได้รับมอบหมายจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ให้ดูแลด้วย

อ้างอิงตาม

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563

และบางส่วนจากบทสรุปโครงการการเสริมสร้างศักยภาพและความรู้ด้านการท่องเที่ยวช้างสำหรับบุคลากรท่องเที่ยวช้าง

5. ประวัติการปรับปรุงมาตรฐานในแต่ละครั้ง

N/A

6. ครั้งที่

1/2568

7. คุณวุฒิวิชาชีพที่ครอบคลุม (Professional Qualifications included)

สาขาวิชาชีพการท่องเที่ยว การโรงแรม ภัตตาคารและร้านอาหาร

สาขาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อาชีพควาญช้าง ระดับ 5

8. คุณวุฒิวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง (Related Professional Qualifications)

N/A

9. หน่วยสมรรถนะทั้งหมดในมาตรฐานอาชีพ (List of All Units of Competence within this Occupational Standards)

รหัสหน่วยสมรรถนะ	**เนื้อหา**
20102	ฝึกและควบคุมช้าง
20104	ควบคุมพฤติกรรมช้างที่ไม่พึงประสงค์
30101	สังเกตและประเมินสุขภาพของช้าง
30102	ปฐมพยาบาลช้าง
50104	ดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
50105	ควบคุมช้างในการนำเที่ยว

10. ระดับคุณวุฒิ

10.1 สาขาวิชาชีพการท่องเที่ยว การโรงแรม ภัตตาคารและร้านอาหาร สาขาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อาชีพควาญช้าง ระดับ 5

คุณลักษณะของผลการเรียนรู้ (Characteristics of Outcomes)

มีความรู้และทักษะฝึกและควบคุมช้าง มีความรู้ในการสังเกตพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของช้าง
สามารถควบคุมพฤติกรรมช้างที่ไม่พึงประสงค์และแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในการควบคุมช้างได้ มีทักษะในการฝึกหัดช้างสามารถฝึกช้างให้คุ้นเคยกับการใช้อุปกรณ์ควบคุม และเข้ารับการตรวจรักษาพยาบาลได้ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของควาญช้างที่ต้องกำกับดูแลควบคุมช้างทั่วไป
มีทักษะในการสังเกตและประเมินสุขภาพของช้างจากลักษณะกายภาพภายนอกของตัวช้างและพฤติกรรมของช้างได้ สามารถปฐมพยาบาลช้าง
มีความรู้ในการจัดการบาดแผล จัดเตรียมยาที่จะใช้รักษาตามคำแนะนำสัตวแพทย์ และสามารถช่วยเหลืองานหัตถการกับสัตวแพทย์ได้
รวมถึงงานทางด้านเวชศาสตร์ป้องกัน และมีทักษะในการให้บริการนักท่องเที่ยว ให้ข้อมูลเรื่องช้างแก่นักท่องเที่ยว
สามารถดูแลควบคุมช้างในระหว่างการทำกิจกรรมร่วมกับนักท่องเที่ยว และดูแลนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมร่วมกับช้าง สามารถปฐมพยาบาลนักท่องเที่ยวได้

การเลื่อนระดับคุณวุฒิวิชาชีพ (Qualification Pathways)

มีประสบการณ์ในการดูแลเลี้ยงช้าง ควบคุมช้าง ไม่น้อยกว่า 5 ปี

หลักเกณฑ์การต่ออายุหนังสือรับรองมาตรฐานอาชีพ

N/A

กลุ่มบุคคลในอาชีพ (Target Group)

ผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานในอาชีพควาญช้าง คนเลี้ยงช้าง คนดูแลช้าง

หน่วยสมรรถนะ (หน่วยสมรรถนะทั้งหมดของคุณวุฒิวิชาชีพนี้)

20102 ฝึกและควบคุมช้าง
20104 ควบคุมพฤติกรรมช้างที่ไม่พึงประสงค์

30101 สังเกตและประเมินสุขภาพของช้าง

30102 ปฐมพยาบาลช้าง

50104 ดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

50105 ควบคุมช้างในการนำเที่ยว

ตารางแผนผังแสดงหน้าที่

1. ตารางแสดงหน้าที่ 1

ประกาศใช้ ณ 21/08/2568

ตาราง 1 : FUNCTIONAL MAP แสดง KEY PURPOSE , KEY ROLES , KEY FUNCTION

ความมุ่งหมายหลัก Key Purpose	บทบาทหลัก Key Roles		หน้าที่หลัก Key Function	
คำอธิบาย	รหัส	คำอธิบาย	รหัส	คำอธิบาย
พัฒนาและยกระดับการประกอบอาชีพควาญช้างให้เป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ	10	ควบคุม ดูแล และเลี้ยงช้างให้ถูกต้องและเหมาะสมตามหลักสวัสดิภาพของช้าง	201	ฝึกและควบคุมช้าง
			301	อภิบาลช้าง
			501	สนับสนุนการให้บริการนักท่องเที่ยว

คำอธิบาย ตารางแผนผังแสดงหน้าที่เป็นแผนผังที่ใช้วิเคราะห์หน้าที่งานเพื่อให้ได้หน้าที่หลัก (Key Function)

2. ตารางแสดงหน้าที่ 1 (ต่อ)

ประกาศใช้ ณ 21/08/2568

ตาราง 2 : FUNCTIONAL MAP แสดง KEY FUNCTION , UNIT OF COMPETENCE , ELEMENT OF COMPETENCE

หน้าที่หลัก Key Function		หน่วยสมรรถนะ Unit of Competence		หน่วยสมรรถนะย่อย Element of Competence	
รหัส	**คำอธิบาย**	**รหัส**	**คำอธิบาย**	**รหัส**	**คำอธิบาย**
201	ฝึกและควบคุมช้าง	20102	ฝึกและควบคุมช้าง	20102.01	เข้าหาช้างได้อย่างปลอดภัย
				20102.02	ฝึกหัดช้าง
				20102.03	ควบคุมช้างบนพื้นดิน
				20102.04	ควบคุมบังคับบนคอช้าง
		20104	ควบคุมพฤติกรรมช้างที่ไม่พึงประสงค์	20104.01	สังเกตพฤติกรรมช้างที่ไม่พึงประสงค์
				20104.02	เลือกใช้อุปกรณ์ควบคุมพฤติกรรมช้าง
				20104.03	จัดการช้างที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์
301	อภิบาลช้าง	30101	สังเกตและประเมินสุขภาพของช้าง	30101.01	สังเกตและประเมินสุขภาพของช้างจากลักษณะบ่งชี้ทางกายภาพภายนอกของตัวช้าง
				30101.02	สังเกตและประเมินพฤติกรรมช้างที่สัมพันธ์กับสุขภาพของช้าง
				30101.03	สังเกตและประเมินสิ่งผิดปกติจากตัวช้าง
				30101.04	สังเกตและประเมินสภาพแวดล้อมและกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของช้าง
		30102	ปฐมพยาบาลช้าง	30102.01	จัดการบาดแผล
				30102.02	เตรียมยาที่จะใช้รักษาตามคำแนะนำสัตวแพทย์
				30102.03	ช่วยเหลืองานทางด้านสัตวแพทย์
501	สนับสนุนการให้บริการนักท่องเที่ยว	50104	ดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว	50104.01	ดูแลนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรม
				50104.02	ปฐมพยาบาลนักท่องเที่ยว
		50105	ควบคุมช้างในการนำเที่ยว	50105.01	พานักท่องเที่ยวอาบน้ำช้าง
				50105.02	พานักท่องเที่ยวขี่ช้างแบบมีแหย่ง

หน้าที่หลัก Key Function		หน่วยสมรรถนะ Unit of Competence		หน่วยสมรรถนะย่อย Element of Competence	
รหัส	**คำอธิบาย**	**รหัส**	**คำอธิบาย**	**รหัส**	**คำอธิบาย**
501	สนับสนุนการให้บริการนักท่องเที่ยว	50105	ควบคุมช้างในการนำเที่ยว	50105.03	พานักท่องเที่ยวขี่ช้างแบบไม่มีแหย่ง
				50105.04	พานักท่องเที่ยวป้อนอาหารช้าง

คำอธิบาย

ตารางแผนผังแสดงหน้าที่ (ต่อ) เป็นแผนผังที่ใช้วิเคราะห์หน้าที่งานหลังจากได้หน้าที่หลัก (Key Function) เพื่อให้ได้ หน่วยสมรรถนะ (Unit of Competence) และหน่วยสมรรถนะย่อย (Element of Competence)

1. รหัสหน่วยสมรรถนะ 20102

2. ชื่อหน่วยสมรรถนะ ฝึกและควบคุมช้าง

3. ทบทวนครั้งที่ 1 / 2568

4. สร้างใหม่ ☐ **ปรับปรุง** ☑

5. สำหรับชื่ออาชีพและรหัสอาชีพ (Occupational Classification)

9332 ควาญช้าง

6. คำอธิบายหน่วยสมรรถนะ (Description of Unit of Competency)

หน่วยสมรรถนะนี้ประกอบไปด้วยความรู้และทักษะที่จำเป็นในการฝึกและควบคุมช้าง โดยสามารถเข้าหาช้างได้อย่างปลอดภัย ฝึกหัดช้างขั้นพื้นฐาน ควบคุมช้างบนพื้น และควบคุมบังคับบนคอช้างได้

7. สำหรับระดับคุณวุฒิ

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☐	☑	☐	☐	☐

8. กลุ่มอาชีพ (Sector)

ควาญช้าง คนเลี้ยงช้าง คนดูแลช้าง ครูฝึกช้าง

9. ชื่ออาชีพและรหัสอาชีพอื่นที่หน่วยสมรรถนะนี้สามารถใช้ได้ (ถ้ามี)

สัตวบาล (ช้าง)
ผู้ช่วยสัตวแพทย์ (ช้าง)
นักสื่อความหมาย (ช้าง)

10. ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Licensing or Regulation Related) (ถ้ามี)

1. พรบ ป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557
2. พรบ วิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545
3. พรบ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482
4. พรบ. ควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558
5. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563
6. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานปาง (แคมป์) ช้างของประเทศไทย พ.ศ. 2545
7. มาตรฐานการจัดกิจกรรมปางช้างเพื่อการท่องเที่ยว
8. การปฏิบัติที่ดีสำหรับปางช้าง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกษ. 6413)

11. สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Elements and Performance Criteria)

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
20102.01 เข้าหาช้างได้อย่างปลอดภัย	1. เลือกวิธีในการเข้าหาช้างได้ถูกต้องตามพฤติกรรมของช้าง 2. อธิบายวิธีเข้าหาช้างจากด้านหน้า 3. อธิบายวิธีเข้าหาช้างจากด้านข้าง 4. อธิบายวิธีเข้าหาช้างจากด้านหลัง	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน
20102.02 ฝึกหัดช้าง	1. ฝึกช้างให้รู้จักคำสั่ง 2. ฝึกช้างให้ปฏิบัติตามท่ามาตรฐาน 3. ฝึกช้างให้สามารถรับการตรวจรักษาพยาบาล 4. ฝึกช้างให้คุ้นเคยกับการใช้อุปกรณ์ควบคุม	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
20102.03 ควบคุมช้างบนพื้นดิน	1. สื่อสารกับช้างได้ขณะเดินไปด้วยกัน 2. สื่อสารกับช้างได้ขณะยืนอยู่ห่างออกไปในระยะที่พอได้ยินเสียง 3. แสดงท่าทางเพื่อสื่อสารกับช้างได้ในระยะสายตา	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน
20102.04 ควบคุมบังคับบนคอช้าง	1. ทรงตัวบนคอช้างได้ 2. เข้าใจสัญญาณท่าทางลักษณะของช้าง 3. บังคับช้างบนคอช้างได้อย่างปลอดภัย	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

12. ความรู้และทักษะก่อนหน้าที่จำเป็น (Pre-requisite Skill & Knowledge)

N/A

13. ทักษะและความรู้ที่ต้องการ (Required Skills and Knowledge)

(ก) ความต้องการด้านทักษะ
- ทักษะในการเข้าหาช้าง
- ทักษะในการฝึกหัดช้างขั้นพื้นฐาน
- ทักษะในการควบคุมช้างบนพื้น
- ทักษะในการควบคุมช้างบนพื้น
- ทักษะในการควบคุมช้างบนพื้น
- ทักษะในการสื่อสารกับช้าง
- ทักษะในการใช้อุปกรณ์บังคับช้าง

(ข) ความต้องการด้านความรู้
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเข้าหาช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการควบคุมช้างบนพื้น
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการควบคุมช้างบนพื้น
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการควบคุมช้างบนพื้น
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสื่อสารกับช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการใช้อุปกรณ์บังคับช้าง

14. หลักฐานที่ต้องการ (Evidence Guide)

(ก) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)
- เอกสาร/หลักฐานรับรองการทำงาน
- แบบบันทึกผลการสังเกตการปฏิบัติงาน

(ข) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)
- หลักฐานคุณวุฒิการศึกษา (ถ้ามี)
- แบบบันทึกผลการอบรม (ถ้ามี)

(ค) คำแนะนำในการประเมิน

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะการฝึกและควบคุมช้าง โดยพิจารณาจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลักฐานด้านการปฏิบัติงาน และหลักฐานความรู้

(ง) วิธีการประเมิน

พิจารณาตามหลักฐานการปฏิบัติงาน ได้แก่ การสอบสัมภาษณ์และสอบปฏิบัติ

15. ขอบเขต (Range Statement)

ขอบเขตการปฏิบัติงานในการฝึกและควบคุมช้าง เริ่มตั้งแต่ เข้าหาช้างได้อย่างปลอดภัย โดยเลือกวิธีในการเข้าหาช้างได้ถูกต้องตามพฤติกรรมของช้าง จากด้านหน้า ด้านข้าง และด้านหลัง ฝึกหัดช้างขั้นพื้นฐาน โดยฝึกช้างให้ปฏิบัติตามท่ามาตรฐาน เช่น ยืนนิ่ง นอนตะแคง นอนหมอบ อ้าปาก ยกเท้า เป็นต้น และฝึกช้างให้สามารถรับการตรวจรักษาพยาบาล เช่น จับใบหู ล้วงทวารหนัก หยอดตา เป็นต้น รวมทั้งฝึกช้างให้คุ้นเคยกับการใช้อุปกรณ์ควบคุม เช่น โซ่/เชือก เป็นต้น

การควบคุมช้างบนพื้น โดยสามารถสื่อสารกับช้างได้ขณะเดินไปด้วยกัน หรือขณะยืนอยู่ห่างออกไปในระยะที่พอได้ยินเสียง รวมถึงการควบคุมบังคับบนคอช้าง โดยต้องทรงตัวบนคอช้างได้ เข้าใจสัญญาณท่าทางลักษณะของช้าง และใช้อุปกรณ์บังคับช้างบนคอช้างได้อย่างปลอดภัย

(ก) คำแนะนำ

ผู้เข้ารับการประเมินต้องฝึกและควบคุมช้าง สามารถเข้าหาช้างได้อย่างปลอดภัย ฝึกหัดช้างขั้นพื้นฐาน ควบคุมช้างบนพื้น และควบคุมบังคับบนคอช้าง ทั้งนี้หมายรวมถึงรูปแบบการบังคับควบคุมช้างทั้งการแสดงท่าทาง ภาษากาย การสัมผัส และการใช้เครื่องมือ อย่างหนึ่งอย่างใดหรือร่วมกันตามแต่ละกรณีและแต่ละท้องถิ่น

(ข) คำอธิบายรายละเอียด

1. หลักการเข้าหาช้าง หมายถึง หลักความปลอดภัยในการทำงานกับช้าง หรือ เมื่อจะเข้าหาช้าง เช่น ไม่ยืนหน้าช้าง หรือ เดินตัดหน้าช้างในระยะใกล้ ไม่เข้าหาช้างในด้านที่มองไม่เห็น เช่น ด้านหลัง หรือ ด้านที่ตาบอด เนื่องจากมีความระแวงมากขึ้น เข้าหาช้างทางด้านขวา (เป็นส่วนมาก) เนื่องมาจากช้างถูกฝึกให้ควาญเข้าทางด้านขวา เป็นต้น
2. ท่าฝึกช้างมาตรฐาน เช่น ยืนนิ่ง นอนตะแคง นอนหมอบ อ้าปาก ยกเท้า เป็นต้น
3. อุปกรณ์ควบคุมช้าง เช่น โซ่ เชือก สายปะกน มีด ตะขอ หอก ปะอก เป็นต้น

16. หน่วยสมรรถนะร่วม (ถ้ามี)

N/A

17. อุตสาหกรรมร่วม/กลุ่มอาชีพร่วม (ถ้ามี)

N/A

18. รายละเอียดกระบวนการและวิธีการประเมิน (Assessment Description and Procedure)

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะของผู้เข้ารับการประเมินด้วยเครื่องมือประเมินความรู้และทักษะ ให้ ครอบคลุมเกณฑ์การปฏิบัติงาน ทักษะและความรู้ที่ต้องการของหน่วยสมรรถนะ ได้แก่

18.1 สอบสัมภาษณ์

18.2 สอบสาธิตการปฏิบัติงาน

ดูรายละเอียดจากคู่มือการประเมิน

1. รหัสหน่วยสมรรถนะ 20104

2. ชื่อหน่วยสมรรถนะ ควบคุมพฤติกรรมช้างที่ไม่พึงประสงค์

3. ทบทวนครั้งที่ 1 / 2568

4. สร้างใหม่ ☐ **ปรับปรุง** ☑

5. สำหรับชื่ออาชีพและรหัสอาชีพ (Occupational Classification)

9332 ควาญช้าง

6. คำอธิบายหน่วยสมรรถนะ (Description of Unit of Competency)

หน่วยสมรรถนะนี้ประกอบไปด้วยความรู้และทักษะที่จำเป็นในการควบคุมพฤติกรรมช้างที่ไม่พึงประสงค์ โดยสามารถสังเกตพฤติกรรมช้างที่ไม่พึงประสงค์ เลือกใช้อุปกรณ์ควบคุมพฤติกรรมช้าง และจัดการช้างที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ได้

7. สำหรับระดับคุณวุฒิ

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☐	☑	☐	☐	☐

8. กลุ่มอาชีพ (Sector)

ควาญช้าง คนเลี้ยงช้าง คนดูแลช้าง ครูฝึกช้าง

9. ชื่ออาชีพและรหัสอาชีพอื่นที่หน่วยสมรรถนะนี้สามารถใช้ได้ (ถ้ามี)

สัตวบาล (ช้าง)
ผู้ช่วยสัตวแพทย์ (ช้าง)
นักสื่อความหมาย (ช้าง)

10. ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Licensing or Regulation Related) (ถ้ามี)

1. พรบ ป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557
2. พรบ วิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545
3. พรบ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482
4. พรบ. ควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558
5. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563
6. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานปาง (แคมป์) ช้างของประเทศไทย พ.ศ. 2545
7. มาตรฐานการจัดกิจกรรมปางช้างเพื่อการท่องเที่ยว
8. การปฏิบัติที่ดีสำหรับปางช้าง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกษ. 6413)

11. สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Elements and Performance Criteria)

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
20104.01 สังเกตพฤติกรรมช้างที่ไม่พึงประสงค์	1. สังเกตพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของช้าง 2. สังเกตร่างกายที่เปลี่ยนไปของช้าง	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน
20104.02 เลือกใช้อุปกรณ์ควบคุมพฤติกรรมช้าง	1. เตรียมอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของช้าง 2. เลือกอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของช้าง 3. เตรียมหลักมัดช้างที่แข็งแรง	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน
20104.03 จัดการช้างที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์	1. ประเมินสถานการณ์ในการเข้าควบคุมช้าง 2. วางแผนกำหนดขั้นตอนการเข้าควบคุมช้าง 3. แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในการควบคุมช้าง	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

12. ความรู้และทักษะก่อนหน้าที่จำเป็น (Pre-requisite Skill & Knowledge)

N/A

13. ทักษะและความรู้ที่ต้องการ (Required Skills and Knowledge)

(ก) ความต้องการด้านทักษะ

- ทักษะในการสังเกตพฤติกรรมช้างที่ไม่พึงประสงค์
- ทักษะในการเลือกใช้อุปกรณ์ควบคุมพฤติกรรมช้าง
- ทักษะในการประเมินสถานการณ์ในการเข้าควบคุมช้าง
- ทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในการควบคุมช้าง

(ข) ความต้องการด้านความรู้

- ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของช้างที่ไม่พึงประสงค์
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสังเกตพฤติกรรมช้างที่ไม่พึงประสงค์

14. หลักฐานที่ต้องการ (Evidence Guide)

(ก) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)

- เอกสาร/หลักฐานรับรองการทำงาน
- แบบบันทึกผลการสังเกตการปฏิบัติงาน

(ข) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)

- หลักฐานคุณวุฒิการศึกษา (ถ้ามี)
- แบบบันทึกผลการอบรม (ถ้ามี)

(ค) คำแนะนำในการประเมิน

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะการควบคุมพฤติกรรมช้างที่ไม่พึงประสงค์ โดยพิจารณาจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลักฐานด้านการปฏิบัติงาน และหลักฐานความรู้

(ง) วิธีการประเมิน

พิจารณาตามหลักฐานการปฏิบัติงาน ได้แก่ การสอบสัมภาษณ์และสอบปฏิบัติ

15. ขอบเขต (Range Statement)

ขอบเขตการปฏิบัติงานในการควบคุมพฤติกรรมช้างที่ไม่พึงประสงค์ เริ่มตั้งแต่ สังเกตพฤติกรรมช้างที่ไม่พึงประสงค์ โดยการสังเกตพฤติกรรมและร่างกายที่เปลี่ยนไปของช้าง เช่น อวัยเพศเปลี่ยนขนาด ขมับบวม การเลือกใช้อุปกรณ์ควบคุมพฤติกรรมช้าง โดยเตรียมอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของช้าง เช่น โซ่ จะแคะ และเลือกอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของช้าง เช่น มีดกลวง ขอ หอก ปืนยิงยา รวมถึงการเตรียมหลักมัดช้างที่แข็งแรง สามารถจัดการช้างที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ โดยประเมินสถานการณ์ในการเข้าควบคุมช้าง วางแผนกำหนดขั้นตอนการเข้าควบคุมช้าง ตลอดจนแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในการควบคุมช้าง

(ก) คำแนะนำ

ผู้เข้ารับการประเมินต้องควบคุมพฤติกรรมช้างที่ไม่พึงประสงค์ โดยอธิบายการสังเกตพฤติกรรมช้างที่ไม่พึงประสงค์ การเลือกใช้อุปกรณ์ควบคุมพฤติกรรมช้าง และอธิบายการจัดการช้างที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

(ข) คำอธิบายรายละเอียด

1. พฤติกรรมช้างที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ช้างดุร้าย ช้างอาละวาด ช้างตกมัน ช้างที่ขี้กลัว
2. ร่างกายที่เปลี่ยนไปของช้าง เช่น อวัยเพศเปลี่ยนขนาด ขมับบวม
3. อุปกรณ์ควบคุมพฤติกรรมช้าง เช่น เช่น โซ่ จะแคะ มีดกลวง ตะขอ หอก ปืนยิงยา

16. หน่วยสมรรถนะร่วม (ถ้ามี)

N/A

17. อุตสาหกรรมร่วม/กลุ่มอาชีพร่วม (ถ้ามี)

N/A

18. รายละเอียดกระบวนการและวิธีการประเมิน (Assessment Description and Procedure)

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะของผู้เข้ารับการประเมินด้วยเครื่องมือประเมินความรู้และทักษะ ให้ ครอบคลุมเกณฑ์การปฏิบัติงาน ทักษะและความรู้ที่ต้องการของหน่วยสมรรถนะ ได้แก่

18.1 สอบสัมภาษณ์

18.2 สอบสาธิตการปฏิบัติงาน

ดูรายละเอียดจากคู่มือการประเมิน

1. รหัสหน่วยสมรรถนะ 30101

2. ชื่อหน่วยสมรรถนะ สังเกตและประเมินสุขภาพของช้าง

3. ทบทวนครั้งที่ 1 / 2568

4. สร้างใหม่ ☐ **ปรับปรุง** ☑

5. สำหรับชื่ออาชีพและรหัสอาชีพ (Occupational Classification)

9332 ควาญช้าง

6. คำอธิบายหน่วยสมรรถนะ (Description of Unit of Competency)

หน่วยสมรรถนะนี้ประกอบไปด้วยความรู้และทักษะที่จำเป็นในการสังเกตและประเมินสุขภาพของช้างเบื้องต้น โดยสามารถสังเกตและประเมินสุขภาพของช้างเบื้องต้นจากลักษณะบ่งชี้ทางกายภาพภายนอกของตัวช้างได้ สังเกตและประเมินพฤติกรรมช้างที่สัมพันธ์กับสุขภาพของช้าง รวมทั้งสังเกตและประเมินสิ่งผิดปกติจากตัวช้างที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสุขภาพของช้างได้

7. สำหรับระดับคุณวุฒิ

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☐	☑	☐	☐	☐

8. กลุ่มอาชีพ (Sector)

ควาญช้าง คนเลี้ยงช้าง คนดูแลช้าง

9. ชื่ออาชีพและรหัสอาชีพอื่นที่หน่วยสมรรถนะนี้สามารถใช้ได้ (ถ้ามี)

สัตวบาล (ช้าง)
ผู้ช่วยสัตวแพทย์ (ช้าง)
นักสื่อความหมาย (ช้าง)

10. ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Licensing or Regulation Related) (ถ้ามี)

1. พรบ ป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557
2. พรบ วิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545
3. พรบ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482
4. พรบ. ควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558
5. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563
6. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานปาง (แคมป์) ช้างของประเทศไทย พ.ศ. 2545
7. มาตรฐานการจัดกิจกรรมปางช้างเพื่อการท่องเที่ยว
8. การปฏิบัติที่ดีสำหรับปางช้าง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกษ. 6413)

11. สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Elements and Performance Criteria)

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
30101.01 สังเกตและประเมินสุขภาพของช้างจากลักษณะบ่งชี้ทางกายภาพภายนอกของตัวช้าง	1. สังเกตและประเมินผิวหนังของช้างเพื่อตรวจหาความผิดปกติที่ปรากฏเห็นภายนอก 2. สังเกตและประเมินเล็บและฝ่าตีน 3. สังเกตและประเมินตาช้างว่ามีความผิดปกติในดวงตาหรือไม่ 4. สังเกตและประเมินภาวะท้องอืด	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
30101.02 สังเกตและประเมินพฤติกรรมช้างที่สัมพันธ์กับสุขภาพของช้าง	1. สังเกตถึงท่าทางและการแสดงออกของช้างว่าเป็นปกติหรือไม่ 2. สังเกตการกินอาหารและน้ำ การขับถ่ายในเชิงของปริมาณและความถี่ 3. สังเกตการการนอน 4. สังเกตพฤติกรรมที่เกิดจากโรค	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน
30101.03 สังเกตและประเมินสิ่งผิดปกติจากตัวช้าง	1. สังเกตและประเมินลักษณะทางกายภาพของสิ่งขับถ่ายของช้างได้ 2. สังเกตสารคัดหลั่งที่ออกจากร่างกายที่ผิดแผกไปจากปกติ	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน
30101.04 สังเกตและประเมินสภาพแวดล้อม และกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของช้าง	1. ตระหนักรู้ถึงสภาพแวดล้อมและกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของช้าง 2. ประเมินความเสี่ยงที่ส่งผลต่อสวัสดิภาพของช้างได้ 3. ลดความเสี่ยงเพื่อปกป้องสวัสดิภาพของช้างได้	การสัมภาษณ์

12. ความรู้และทักษะก่อนหน้าที่จำเป็น (Pre-requisite Skill & Knowledge)

N/A

13. ทักษะและความรู้ที่ต้องการ (Required Skills and Knowledge)

(ก) ความต้องการด้านทักษะ

- ทักษะในการสังเกตและประเมินลักษณะกายภาพภายนอกของตัวช้าง เช่น การระบุถึงอวัยวะ และ/หรือ ส่วนของร่างกาย และ/หรือ ตำแหน่งกายภาพภายนอกช้างที่พึ่งต้องสังเกตและประเมินได้ การบ่งชี้ถึง บาดแผล; ตำแหน่ง ขนาด ลักษณะและองค์ประกอบของบาดแผล เช่น เลือด หนอง เนื้อตาย สี กลิ่น หนอนแมลง ความสกปรก บ่งชี้ถึง สิ่งแปลกปลอมหรือความผิดปกติอื่นๆ ที่สามารถเห็นได้จากภายนอก เช่น กิ่งไม้ เศษไม้ เศษวัสดุต่างๆ ที่อาจจะปรากฏบนร่างกายของช้าง การสั่นกระตุก เกร็ง ชัก ของส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของร่างกาย เป็นต้น
- ทักษะในการสังเกตและประเมินพฤติกรรมช้าง
- ทักษะในการสังเกตและประเมินสิ่งผิดปกติจากตัวช้าง

(ข) ความต้องการด้านความรู้

- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสังเกตและประเมินลักษณะกายภาพภายนอกของตัวช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสังเกตและประเมินพฤติกรรมช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสังเกตและประเมินสิ่งผิดปกติจากตัวช้าง

14. หลักฐานที่ต้องการ (Evidence Guide)

(ก) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)

- เอกสาร/หลักฐานรับรองการทำงาน
- แบบบันทึกผลการสังเกตการปฏิบัติงาน

(ข) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)

- หลักฐานคุณวุฒิการศึกษา (ถ้ามี)
- แบบบันทึกผลการอบรม (ถ้ามี)

(ค) คำแนะนำในการประเมิน

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะการสังเกตและประเมินสุขภาพของช้างเบื้องต้น โดยพิจารณาจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลักฐานด้านการปฏิบัติงานและหลักฐานความรู้

(ง) วิธีการประเมิน

พิจารณาตามหลักฐานการปฏิบัติงาน ได้แก่ การสอบสัมภาษณ์และสอบปฏิบัติ

15. ขอบเขต (Range Statement)

ขอบเขตการปฏิบัติงานในการสังเกตและประเมินสุขภาพของช้างเบื้องต้น เริ่มตั้งแต่ สังเกตและประเมินสุขภาพของช้างเบื้องต้นจากลักษณะบ่งชี้ทางกายภาพภายนอกของตัวช้าง โดยสังเกตและประเมินผิวหนังของช้างเพื่อตรวจหาความผิดปกติที่ปรากฏเห็นภายนอก เช่น บาดแผล ปรสิตภายนอก ฝี การบวม การช้ำ สิ่งแปลกปลอมหรือความผิดปกติต่างที่เห็นได้จากภายนอก เป็นต้น สังเกตและประเมินเล็บและฝ่าตีน เช่น เล็บยาวผิดปกติหรือไม่ มีรอยแตกหรือบาดแผลหรือไม่ สีของเล็บ ไรเล็บหนาหรือแตกหรือมีแผล ความหนาของชั้นฝ่าตีน เป็นต้น รวมทั้งสังเกตและประเมินตาช้างว่ามีความผิดปกติในดวงตาหรือไม่ เช่น น้ำตาไหลผิดปกติ มีขนตายาวผิดปกติหรือไม่ การสังเกตและประเมินพฤติกรรมช้างที่สัมพันธ์กับสุขภาพของช้าง โดยสังเกตถึงท่าทางและการแสดงออกของช้าง การกินอาหารและน้ำ การขับถ่าย ในเชิงของปริมาณและความถี่ การนอน และพฤติกรรมที่เกิดจากโรค เช่น อาการคัน อาการเจ็บปวด อาการทางระบบประสาท เป็นต้น รวมถึงการสังเกตและประเมินสิ่งผิดปกติจากตัวช้าง โดยสังเกตและประเมินลักษณะทางกายภาพของสิ่งขับถ่ายของช้าง เช่น ปัสสาวะ โดยสังเกต สี ความขุ่นใส ตระกอน กลิ่น และสิ่งแปลกปลอม หรือมูล โดยสังเกตลักษณะเนื้อมูล กลิ่น สี สิ่งแปลกปลอม และอาหารที่ไม่ย่อย เป็นต้น รวมทั้งการสังเกตสารคัดหลั่งที่ออกจากร่างกาย เช่น น้ำตา น้ำลาย เมือกจากอวัยวะสืบพันธุ์ เลือด เป็นต้น ที่ผิดแผกไปจากปกติ

(ก) คำแนะนำ

ผู้เข้ารับการประเมินต้องสังเกตและประเมินสุขภาพของช้างเบื้องต้น โดยสังเกตและประเมินสุขภาพของช้างเบื้องต้นจากลักษณะบ่งชี้ทางกายภาพภายนอกของตัวช้าง สังเกตและประเมินพฤติกรรมช้างที่สัมพันธ์กับสุขภาพของช้าง และสังเกตและประเมินสิ่งผิดปกติจากตัวช้างได้

(ข) คำอธิบายรายละเอียด

1. การสังเกตและประเมินลักษณะกายภาพภายนอกของตัวช้าง ได้แก่

- การระบุถึงอวัยวะ และ/หรือ ส่วนของร่างกาย และ/หรือ ตำแหน่ง กายภาพภายนอกช้างที่พึงต้องสังเกตและประเมินได้
- การบ่งชี้ถึง บาดแผล; ตำแหน่ง ขนาด ลักษณะและองค์ประกอบของบาดแผล เช่น เลือด หนอง เนื้อตาย สี กลิ่น หนอนแมลง ความสกปรก ฯลฯ
- การบ่งชี้ถึง ฝี; ตำแหน่ง ขนาด อาการร้อน บวม แดง ของการอักเสบ เจ็บ
- การบ่งชี้ถึง การบวม; ตำแหน่ง ขนาด อาการร้อน บวม แดง ของการอักเสบ เจ็บ
- การบ่งชี้ถึง การช้ำ; ตำแหน่ง ขนาด สี อาการร้อน บวม แดง ของการอักเสบ เจ็บ
- การบ่งชี้ถึง ปรสิตภายนอก; ลักษณะปรสิตที่พบได้ ตำแหน่ง ปริมาณ
- การบ่งชี้ถึง สิ่งแปลกปลอมหรือความผิดปกติอื่นๆ ที่สามารถเห็นได้จากภายนอก เช่น กิ่งไม้ เศษไม้ เศษวัสดุต่างๆ ที่อาจจะปรากฏบนร่างกายของช้าง การสั่นกระตุก เกร็ง ชัก ของส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของร่างกาย
- การบ่งชี้ถึงลักษณะของเล็บที่ผิดปกติไป เช่น การแตก การร้าว การเกิดสัน การเจริญที่ผิดปกติยืดยาวหรือผิดทิศทาง ไรเล็บหนา พื้นเล็บมีรอยและแผล เป็นต้น
- การบ่งชี้ถึงลักษณะของฝ่าตีนที่ผิดปกติไป เช่น ฝ่าตีนหนาหรือบาง พื้นฝ่าเท้ามีรอยและแผล เป็นต้น
- การบ่งชี้ถึงความผิกปกติที่อาจจะเกิดขึ้นกับตาช้าง เช่น น้ำตาไหลอย่างมาก ฟองน้ำตา ตาปิด หนังตากระตุก แผล ตาขุ่น ตาแห้ง สิ่งแปลกปลอม

2. ความผิดปกติบริเวณผิวหนังของช้างที่ปรากฏเห็นภายนอก ได้แก่ บาดแผล ปรสิตภายนอก ฝี การบวม การช้ำ หรือสิ่งแปลกปลอมหรือความผิดปกติต่างที่เห็นได้จากภายนอก เช่น การยืนไม่เต็มฝ่าตีน การยืนโก้งตัว การยืนโดยใช้งวงช่วยค้ำยัน การยืนเอียงด้านใดด้านหนึ่งหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของรยางค์หรือร่างกายกายไม่อยู่ในแนวปกติ การเดินกระแพรก ไม่วางเท้าในขณะเดิน เดินช้าหรือไวกว่าปกติ ไม่อยากเดิน การเดินเอียง มีเสียงผิดปกติขณะเดิน การไม่แสดงออกถึงพฤติกรรมที่ปกติ เช่น ยืนหลับกลางวัน ไม่โบกสบัดหูหรือหาง การใช้งวงเหรือพ่นลม น้ำ ดิน ในตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใดของร่างกาย ร้องเมื่อมีการขยับหรือสัมผัสส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย เป็นต้น

3. ความผิดปกติบริเวณเล็บและฝ่าตีน เช่น เล็บยาวผิดปกติ มีรอยแตกหรือบาดแผล สีของเล็บ ไรเล็บหนา แตกหรือมีแผล ความหนาของชั้นฝ่าตีน เป็นต้น
4. ความผิดปกติบริเวณดวงตาของช้าง เช่น น้ำตาไหลผิดปกติ หรือมีขนตายาวผิดปกติ
5. พฤติกรรมที่เกิดจากโรคของช้าง ได้แก่ อาการคัน อาการเจ็บปวด อาการทางระบบประสาท เป็นต้น
6. สิ่งผิดปกติจากตัวช้าง ได้แก่ สิ่งขับถ่ายของช้าง เช่น ปัสสาวะ ที่มีความผิดปกติของสี ความขุ่นใส ตระกอน กลิ่น หรือ สิ่งแปลกปลอม เป็นต้น มูลช้าง ที่อาจมีความผิดปกติของลักษณะเนื้อมูล กลิ่น สี สิ่งแปลกปลอม หรืออาหารที่ไม่ย่อย เป็นต้น และสารคัดหลั่งที่ออกจากร่างกายอื่นๆ เช่น น้ำตา น้ำลาย เมือกจากอวัยวะสืบพันธุ์ น้ำเชื้อ หรือเลือด ที่ผิดแผกไปจากปกติ

16. หน่วยสมรรถนะร่วม (ถ้ามี)

N/A

17. อุตสาหกรรมร่วม/กลุ่มอาชีพร่วม (ถ้ามี)

N/A

18. รายละเอียดกระบวนการและวิธีการประเมิน (Assessment Description and Procedure)

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะของผู้เข้ารับการประเมินด้วยเครื่องมือประเมินความรู้และทักษะ ให้ ครอบคลุมเกณฑ์การปฏิบัติงาน ทักษะและความรู้ที่ต้องการของหน่วยสมรรถนะ ได้แก่

18.1 สอบสัมภาษณ์

18.2 สอบสาธิตการปฏิบัติงาน

ดูรายละเอียดจากคู่มือการประเมิน

1. รหัสหน่วยสมรรถนะ 30102

2. ชื่อหน่วยสมรรถนะ ปฐมพยาบาลช้าง

3. ทบทวนครั้งที่ 1 / 2568

4. สร้างใหม่ ☐ **ปรับปรุง** ☑

5. สำหรับชื่ออาชีพและรหัสอาชีพ (Occupational Classification)

9332 ควาญช้าง

6. คำอธิบายหน่วยสมรรถนะ (Description of Unit of Competency)

หน่วยสมรรถนะนี้ประกอบไปด้วยความรู้และทักษะที่จำเป็นในการปฐมพยาบาลช้างเบื้องต้น โดยสามารถจัดการบาดแผลเบื้องต้น จัดหาจัดเตรียมยาที่จะใช้รักษาตามคำแนะนำสัตวแพทย์ รวมทั้งช่วยเหลืองานทางด้านสัตวแพทย์ได้

7. สำหรับระดับคุณวุฒิ

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☐	☑	☐	☐	☐

8. กลุ่มอาชีพ (Sector)

ควาญช้าง คนเลี้ยงช้าง คนดูแลช้าง

9. ชื่ออาชีพและรหัสอาชีพอื่นที่หน่วยสมรรถนะนี้สามารถใช้ได้ (ถ้ามี)

สัตวบาล (ช้าง)
ผู้ช่วยสัตวแพทย์ (ช้าง)
นักสื่อความหมาย (ช้าง)

10. ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Licensing or Regulation Related) (ถ้ามี)

1. พรบ ป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557
2. พรบ วิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545
3. พรบ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482
4. พรบ. ควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558
5. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563
6. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานปาง (แคมป์) ช้างของประเทศไทย พ.ศ. 2545
7. มาตรฐานการจัดกิจกรรมปางช้างเพื่อการท่องเที่ยว
8. การปฏิบัติที่ดีสำหรับปางช้าง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกษ. 6413)

11. สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Elements and Performance Criteria)

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
30102.01 จัดการบาดแผล	1. ทำแผล/ล้างแผล ตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ 2. ขอความช่วยเหลือ/คำแนะนำการจัดการบาดแผลจากสัตวแพทย์	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน
30102.02 เตรียมยาที่จะใช้รักษาตามคำแนะนำสัตวแพทย์	1. ปรึกษาการใช้ยากับสัตวแพทย์ก่อนทุกครั้ง 2. ป้อนยากินให้ช้างได้ 3. ทายาที่ใช้ภายนอกให้ช้างได้ 4. การล้วงผ่านทวารหนักเพื่อช่วยเหลือภาวะช้างท้องผูก วัดอุณหภูมิร่างกาย หรือเก็บตัวอย่างอุจจาระ	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
30102.03 ช่วยเหลืองานทางด้านสัตวแพทย์	1. บังคับช้างให้อยู่นิ่งเพื่อเอื้อต่อการรักษา 2. เก็บรักษายาให้ถูกต้องและบำรุงรักษาเวชภัณฑ์ในการรักษาเบื้องต้น 3. ช่วยเหลืองานหัตถการกับสัตวแพทย์	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

12. ความรู้และทักษะก่อนหน้าที่จำเป็น (Pre-requisite Skill & Knowledge)

N/A

13. ทักษะและความรู้ที่ต้องการ (Required Skills and Knowledge)

(ก) ความต้องการด้านทักษะ
- ทักษะในการปฐมพยาบาลช้างเบื้องต้น
- ทักษะในการจัดการบาดแผลเบื้องต้น
- ทักษะในการป้อนยาให้ช้าง
- ทักษะในการทายาภายนอกให้ช้าง
- ทักษะในการบังคับช้างให้อยู่นิ่งเพื่อเอื้อต่อการรักษา
- ทักษะในการช่วยเหลืองานหัตถการกับสัตวแพทย์

(ข) ความต้องการด้านความรู้
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฐมพยาบาลช้างเบื้องต้น
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีจัดการบาดแผลเบื้องต้น เช่น แผลสด แผลหนอง แผลฝี เป็นต้น
- ความรู้เกี่ยวกับการป้อนยาให้ช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับการทายาภายนอกให้ช้าง เช่น ยานวด ยาหยอดตา ยาแช่เท้า เป็นต้น
- ความรู้เกี่ยวกับการบังคับช้างให้อยู่นิ่งเพื่อเอื้อต่อการรักษา เช่น การยกเท้า การนอนหมอบ การนอนตะแคง การยืนนิ่ง การอ้าปาก เป็นต้น
- ความรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลืองานหัตถการกับสัตวแพทย์ เช่น การดูแลและเปลี่ยนน้ำเกลือ การเก็บตัวอย่างปัสสาวะและมูล เป็นต้น

14. หลักฐานที่ต้องการ (Evidence Guide)

(ก) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)
- เอกสาร/หลักฐานรับรองการทำงาน
- แบบบันทึกผลการสังเกตการปฏิบัติงาน

(ข) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)
- หลักฐานคุณวุฒิการศึกษา (ถ้ามี)
- แบบบันทึกผลการอบรม (ถ้ามี)

(ค) คำแนะนำในการประเมิน

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะการปฐมพยาบาลช้างเบื้องต้น โดยพิจารณาจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลักฐานด้านการปฏิบัติงาน และหลักฐานความรู้

(ง) วิธีการประเมิน

พิจารณาตามหลักฐานการปฏิบัติงาน ได้แก่ การสอบสัมภาษณ์และสอบปฏิบัติ

15. ขอบเขต (Range Statement)

ขอบเขตการปฏิบัติงานในการปฐมพยาบาลช้างเบื้องต้น เริ่มตั้งแต่ จัดการบาดแผลเบื้องต้น โดย สามารถทำแผล/ล้างแผล ตามคำแนะนำของสัตวแพทย์ และขอความช่วยเหลือ/คำแนะนำ การจัดการบาดแผลจากสัตวแพทย์ การจัดหาจัดเตรียมยาที่จะใช้รักษาตามคำแนะนำสัตวแพทย์ โดยปรึกษาการใช้ยากับสัตวแพทย์ก่อนทุกครั้ง การป้อนยาให้ช้าง การทายาภายนอกให้ช้าง การใช้ยานวด การใช้ยาหยอดตาและล้างตา และการใช้ยาแช่เท้า การเก็บรักษายาให้ถูกต้องและบำรุงรักษาเวชภัณฑ์ในการรักษาเบื้องต้น รวมถึงการช่วยเหลืองานทางด้านสัตวแพทย์ โดยการบังคับช้างให้อยู่นิ่งเพื่อเอื้อต่อการรักษา เช่น การยกเท้า การนอนหมอบ การนอนตะแคง การยืนนิ่ง การอ้าปาก การกังคอ เป็นต้น และช่วยเหลืองานหัตถการกับสัตวแพทย์ เช่น การดูแลและเปลี่ยนน้ำเกลือ การเก็บตัวอย่างปัสสาวะและมูล การเฝ้าสังเกตการณ์ตามที่ได้รับการแนะนำ เป็นต้น

(ก) คำแนะนำ

ผู้เข้ารับการประเมินต้องปฐมพยาบาลช้างเบื้องต้น โดย จัดการบาดแผลเบื้องต้น จัดหาจัดเตรียมยาที่จะใช้รักษาตามคำแนะนำสัตวแพทย์ และช่วยเหลืองานทางด้านสัตวแพทย์

(ข) คำอธิบายรายละเอียด

1. การปฐมพยาบาลช้างเบื้องต้น หมายถึง การระบุขอความช่วยเหลือ/คำแนะนำ การจัดการปฐมพยาบาลช้างเบื้องต้นจากสัตวแพทย์ เช่น การล้างตัว การลดอุณหภูมิ การนวดตัว การล้วงทวาร
2. การจัดการบาดแผลเบื้องต้น หมายถึง การจัดการบาดแผลในรูปแบบต่างๆเมื่อผ่านการจำแนกชนิดบาดแผลได้แล้ว เช่น
   2.1 แผลสด - การห้ามเลือด การล้างแผล การใส่ยา การปิดแผล
   2.2 แผลหนอง เนื้อตาย - การห้ามเลือด การขัดแผล การล้างแผล การใส่ยา การปิดแผล
   2.3 แผลฝี - การนวด การเปิดผ่า การห้ามเลือด การล้างแผล การใส่ยา การปิดแผล
   2.4 แผลอื่นๆ เช่น แผลติดแมลง แผลทะลุ
3. การใช้ยาภายนอกให้ช้าง เช่น ยานวด ยาหยอดตาและล้างตา ยาแช่เท้า
4. การบังคับช้างให้อยู่นิ่งเพื่อเอื้อต่อการรักษา ได้แก่ เช่น การยกเท้า การนอนหมอบ การนอนตะแคง การยืนนิ่ง การอ้าปาก การกังคอ เป็นต้น รวมถึงการควบคุมดูแลช้างไม่ให้เกิดอัตรายต่อตัวช้าง และผู้ปฏิบัติงานโดยรอบ
5. การช่วยเหลืองานหัตถการกับสัตวแพทย์ เช่น การดูแลและช่วยเหลือในการทำหัตการที่ต่อเนื่อง เช่น การดูและและเปลี่ยนน้ำเกลือ การเก็บตัวอย่างปัสสาวะและมูล การเฝ้าสังเกตการณ์ตามที่ได้รับการแนะนำ เป็นต้น

16. หน่วยสมรรถนะร่วม (ถ้ามี)

N/A

17. อุตสาหกรรมร่วม/กลุ่มอาชีพร่วม (ถ้ามี)

N/A

18. รายละเอียดกระบวนการและวิธีการประเมิน (Assessment Description and Procedure)

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะของผู้เข้ารับการประเมินด้วยเครื่องมือประเมินความรู้และทักษะ ให้ ครอบคลุมเกณฑ์การปฏิบัติงาน ทักษะและความรู้ที่ต้องการของหน่วยสมรรถนะ ได้แก่

18.1 สอบสัมภาษณ์

18.2 สอบสาธิตการปฏิบัติงาน

ดูรายละเอียดจากคู่มือการประเมิน

1. รหัสหน่วยสมรรถนะ 50104

2. ชื่อหน่วยสมรรถนะ ดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

3. ทบทวนครั้งที่ 1 / 2568

4. สร้างใหม่ ☐ **ปรับปรุง** ☑

5. สำหรับชื่ออาชีพและรหัสอาชีพ (Occupational Classification)

9332 ควาญช้าง

6. คำอธิบายหน่วยสมรรถนะ (Description of Unit of Competency)

หน่วยสมรรถนะนี้ประกอบไปด้วยความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดูแลนักท่องเที่ยว โดยสามารถดูแลนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรม และปฐมพยาบาลนักท่องเที่ยวได้

7. สำหรับระดับคุณวุฒิ

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☐	☑	☐	☐	☐

8. กลุ่มอาชีพ (Sector)

ควาญช้าง คนเลี้ยงช้าง คนดูแลช้าง

9. ชื่ออาชีพและรหัสอาชีพอื่นที่หน่วยสมรรถนะนี้สามารถใช้ได้ (ถ้ามี)

สัตวบาล (ช้าง)
ผู้ช่วยสัตวแพทย์ (ช้าง)
นักสื่อความหมาย (ช้าง)

10. ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Licensing or Regulation Related) (ถ้ามี)

1. พรบ ป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557
2. พรบ วิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545
3. พรบ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482
4. พรบ. ควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558
5. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563
6. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานปาง (แคมป์) ช้างของประเทศไทย พ.ศ. 2545
7. มาตรฐานการจัดกิจกรรมปางช้างเพื่อการท่องเที่ยว
8. การปฏิบัติที่ดีสำหรับปางช้าง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกษ. 6413)

11. สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Elements and Performance Criteria)

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
50104.01 ดูแลนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรม	1. ดูแลควบคุมช้างในระหว่างทำกิจกรรม 2. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำกิจกรรมร่วมกับช้าง 3. อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวตามสมควรในการทำกิจกรรมร่วมกับช้าง 4. ปฏิบัติกับนักท่องเที่ยวด้วยความสุภาพและเหมาะสม	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
50104.02 ปฐมพยาบาลนักท่องเที่ยว	1. ทำแผลเบื้องต้นให้นักท่องเที่ยวได้ 2. ช่วยประคบเย็น กรณีกระแทกหรือฟกช้ำได้ถูกต้อง 3. ดำเนินการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวที่บาดเจ็บได้อย่างเหมาะสม 4. ประเมินอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นของนักท่องเที่ยวเพื่อให้การช่วยเหลือต่อไปได้	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

12. ความรู้และทักษะก่อนหน้าที่จำเป็น (Pre-requisite Skill & Knowledge)

N/A

13. ทักษะและความรู้ที่ต้องการ (Required Skills and Knowledge)

(ก) ความต้องการด้านทักษะ
- ทักษะในการพาช้างทำกิจกรรมร่วมกับนักท่องเที่ยว
- ทักษะในการอธิบายข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว
- ทักษะในการปฐมพยาบาลให้กับนักท่องเที่ยว

(ข) ความต้องการด้านความรู้
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการพาช้างทำกิจกรรม
- ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับการปฐมพยาบาลให้กับนักท่องเที่ยว

14. หลักฐานที่ต้องการ (Evidence Guide)

(ก) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)
- เอกสาร/หลักฐานรับรองการทำงาน
- แบบบันทึกผลการสังเกตการปฏิบัติงาน

(ข) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)
- หลักฐานคุณวุฒิการศึกษา (ถ้ามี)
- แบบบันทึกผลการอบรม (ถ้ามี)

(ค) คำแนะนำในการประเมิน

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะการดูแลนักท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลักฐานด้านการปฏิบัติงาน และหลักฐานความรู้

(ง) วิธีการประเมิน

พิจารณาตามหลักฐานการปฏิบัติงาน ได้แก่ การสอบสัมภาษณ์และสอบปฏิบัติ

15. ขอบเขต (Range Statement)

ขอบเขตการปฏิบัติงานในการดูแลนักท่องเที่ยว เริ่มตั้งแต่ ดูแลนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรม โดยดูแลควบคุมช้างในระหว่างทำกิจกรรม คือ การขี่บนแหย่ง การป้อนอาหาร การอาบน้ำช้าง การเล่นโคลนกับช้าง การฝึกขี่ช้าง การเดินตามช้าง หรืออื่นใด ต้องทำตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด รวมถึงควาญประจำให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำกิจกรรมร่วมกับช้างได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยทั้งตัวช้างและนักท่องเที่ยว
และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวตามสมควรในการทำกิจกรรมร่วมกับช้าง เช่น การช่วยถ่ายรูป การแนะนำกิจกรรม การแนะนำสถานที่ เป็นต้น
รวมถึงปฐมพยาบาลนักท่องเที่ยว โดยสามารถทำแผลเบื้องต้นให้นักท่องเที่ยวได้ ช่วยประคบเย็น กรณีกระแทกหรือฟกช้ำได้ถูกต้อง
สามารถดำเนินการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวที่บาดเจ็บได้อย่างเหมาะสม และประเมินอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นของนักท่องเที่ยวเพื่อให้การช่วยเหลือต่อไปได้

(ก) คำแนะนำ

ผู้เข้ารับการประเมินต้องดูแลนักท่องเที่ยว โดยดูแลนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรม และปฐมพยาบาลนักท่องเที่ยวได้

(ข) คำอธิบายรายละเอียด

1. การทำกิจกรรมร่วมกับช้าง เช่น การอาบน้ำช้าง การขี่ช้าง การป้อนอาหารช้าง

2. ปฐมพยาบาลนักท่องเที่ยว เช่น การทำแผลเบื้องต้น การช่วยประคบเย็น กรณีมีแผลฟกช้ำ

16. หน่วยสมรรถนะร่วม (ถ้ามี)

N/A

17. อุตสาหกรรมร่วม/กลุ่มอาชีพร่วม (ถ้ามี)

N/A

18. รายละเอียดกระบวนการและวิธีการประเมิน (Assessment Description and Procedure)

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะของผู้เข้ารับการประเมินด้วยเครื่องมือประเมินความรู้และทักษะ ให้ ครอบคลุมเกณฑ์การปฏิบัติงาน ทักษะและความรู้ที่ต้องการของหน่วยสมรรถนะ ได้แก่

18.1 สอบสัมภาษณ์

18.2 สอบสาธิตการปฏิบัติงาน

ดูรายละเอียดจากคู่มือการประเมิน

1. รหัสหน่วยสมรรถนะ 50105

2. ชื่อหน่วยสมรรถนะ ควบคุมช้างในการนำเที่ยว

3. ทบทวนครั้งที่ 1 / 2568

4. สร้างใหม่ ☐ **ปรับปรุง** ☑

5. สำหรับชื่ออาชีพและรหัสอาชีพ (Occupational Classification)

9332 ควาญช้าง

6. คำอธิบายหน่วยสมรรถนะ (Description of Unit of Competency)

หน่วยสมรรถนะนี้ประกอบไปด้วยความรู้และทักษะที่จำเป็นในการพาช้างนำเที่ยว โดยสามารถพานักท่องเที่ยวอาบน้ำช้าง ขี่ช้างแบบมีแหย่งและแบบไม่มีแหย่ง และป้อนอาหารช้างได้

7. สำหรับระดับคุณวุฒิ

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	☐	☐	☐	☑	☐	☐	☐

8. กลุ่มอาชีพ (Sector)

ควาญช้าง คนเลี้ยงช้าง คนดูแลช้าง

9. ชื่ออาชีพและรหัสอาชีพอื่นที่หน่วยสมรรถนะนี้สามารถใช้ได้ (ถ้ามี)

สัตวบาล (ช้าง)
ผู้ช่วยสัตวแพทย์ (ช้าง)
นักสื่อความหมาย (ช้าง)

10. ข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Licensing or Regulation Related) (ถ้ามี)

1. พรบ ป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557
2. พรบ วิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545
3. พรบ. สัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482
4. พรบ. ควบคุมโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558
5. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพช้างในปางช้าง พ.ศ. 2563
6. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานปาง (แคมป์) ช้างของประเทศไทย พ.ศ. 2545
7. มาตรฐานการจัดกิจกรรมปางช้างเพื่อการท่องเที่ยว
8. การปฏิบัติที่ดีสำหรับปางช้าง สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกษ. 6413)

11. สมรรถนะย่อยและเกณฑ์การปฏิบัติงาน (Elements and Performance Criteria)

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
50105.01 พานักท่องเที่ยวอาบน้ำช้าง	1. เลือกบริเวณที่ลงอาบน้ำได้อย่างปลอดภัย 2. อธิบายเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้อาบน้ำช้าง 3. อธิบายความสำคัญของการอาบน้ำช้าง 4. ตระหนักถึงการรักษาระยะห่างกับช้างเชือกอื่น 5. แนะนำข้อห้ามที่นักท่องเที่ยวไม่สามารถทำกิจกรรมได้	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน
50105.02 พานักท่องเที่ยวขี่ช้างแบบมีแหย่ง	1. ตรวจสอบอุปกรณ์แหย่งก่อนพานักท่องเที่ยวขึ้นนั่ง 2. แนะนำให้นักท่องเที่ยวใช้อุปกรณ์อย่างปลอดภัย 3. ส่งสัญญาณบอกกรณีเส้นทางขรุขระที่อาจเป็นอันตราย	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

สมรรถนะย่อย (Element)	เกณฑ์ในการปฏิบัติงาน (Performance Criteria)	วิธีการประเมิน (Assessment)
50105.03 พานักท่องเที่ยวขี่ช้างแบบไม่มีแหย่ง	1. อธิบายการนั่งที่ถูกต้องและตำแหน่งที่เหมาะสมบนหลังช้าง 2. อธิบายการขึ้นลงช้างอย่างปลอดภัย 3. แนะนำความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว 4. อธิบายเส้นทางเดิน และข้อควรระวังกรณีมีการขึ้นเขาหรือลงเนินที่ค่อนข้างชัน	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน
50105.04 พานักท่องเที่ยวป้อนอาหารช้าง	1. เลือกบริเวณป้อนอาหารช้างที่เหมาะสมและปลอดภัย 2. เว้นระยะห่างระหว่างช้างเพื่อไม่ให้เกิดการแย่งอาหาร 3. อธิบายการเลือกอาหารที่เหมาะสมกับช้าง 4. แนะนำวิธีการให้อาหารช้างที่ถูกต้อง	การสัมภาษณ์ การสาธิตการปฏิบัติงาน

12. ความรู้และทักษะก่อนหน้าที่จำเป็น (Pre-requisite Skill & Knowledge)

N/A

13. ทักษะและความรู้ที่ต้องการ (Required Skills and Knowledge)

(ก) ความต้องการด้านทักษะ
- ทักษะในการพาช้างทำกิจกรรมร่วมกับนักท่องเที่ยว
- ทักษะในการอธิบายข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว
- ทักษะในการอาบน้ำช้าง
- ทักษะในการขี่ช้างแบบมีแหย่งและแบบไม่มีแหย่ง
- ทักษะในการป้อนอาหารช้าง
- ทักษะในการขึ้นลงช้างอย่างปลอดภัย

(ข) ความต้องการด้านความรู้
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการพาช้างทำกิจกรรมร่วมกับนักท่องเที่ยว
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีการอธิบายข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว
- ความรู้เกี่ยวกับการอาบน้ำช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับการขี่ช้างแบบมีแหย่งและแบบไม่มีแหย่ง
- ความรู้เกี่ยวกับการป้อนอาหารช้าง
- ความรู้เกี่ยวกับการขึ้นลงช้างอย่างปลอดภัย

14. หลักฐานที่ต้องการ (Evidence Guide)

(ก) หลักฐานการปฏิบัติงาน (Performance Evidence)
- เอกสาร/หลักฐานรับรองการทำงาน
- แบบบันทึกผลการสังเกตการปฏิบัติงาน

(ข) หลักฐานความรู้ (Knowledge Evidence)
- หลักฐานคุณวุฒิการศึกษา (ถ้ามี)
- แบบบันทึกผลการอบรม (ถ้ามี)

(ค) คำแนะนำในการประเมิน

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะการพาช้างนำเที่ยว โดยพิจารณาจากหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหลักฐานด้านการปฏิบัติงาน และหลักฐานความรู้

(ง) วิธีการประเมิน

พิจารณาตามหลักฐานการปฏิบัติงาน ได้แก่ การสอบสัมภาษณ์และสอบปฏิบัติ

15. ขอบเขต (Range Statement)

ขอบเขตการปฏิบัติงานในการพาช้างนำเที่ยว เริ่มตั้งแต่ พานักท่องเที่ยวอาบน้ำช้าง โดยเลือกบริเวณที่ลงอาบน้ำได้อย่างปลอดภัย เช่น จุดที่พื้นไม่ลื่น น้ำไม่ลึก ไม่เชี่ยวกราก ไม่มีเศษแก้วหรือโลหะหรือสิ่งมีคมที่อาจเป็นอันตรายได้ อธิบายเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้อาบน้ำช้าง ความสำคัญของการอาบน้ำช้าง โดยรักษาระยะห่างกับช้างเชือกอื่น และพานักท่องเที่ยวขี่ช้างทั้งแบบมีแหย่งและแบบไม่มีแหย่ง โดยอธิบายการนั่งที่ถูกต้องและตำแหน่งที่เหมาะสมบนหลังช้าง

การขึ้นลงช้างอย่างปลอดภัย การแนะนำความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว เช่น การจับเชือกคาดอกช้าง หรือการแนะนำให้กกหู หรือการนั่งช้างเป็นเพื่อน ตรวจสอบอุปกรณ์แหย่งโดยแนะนำให้นักท่องเที่ยวใช้อุปกรณ์อย่างปลอดภัย เช่น การรัดเข็มขัด หรือการใช้ที่กั้นพาดแหย่ง อธิบายเส้นทางเดิน และข้อควรระวังกรณีมีการขึ้นเขาหรือลงเนินที่ค่อนข้างชัน รวมทั้ง พานักท่องเที่ยวป้อนอาหารช้าง โดยเลือกบริเวณป้อนอาหารช้างที่เหมาะสม ปลอดภัย เช่น พื้นไม่ลื่น มีพื้นที่ให้คนเว้นระยะจากช้าง หรือมีหลักเสากั้น มีการเว้นระยะห่างระหว่างช้างเพื่อไม่ให้เกิดการแย่งอาหาร อธิบายการเลือกอาหารที่เหมาะสมกับช้าง เช่น อาหารอ่อนนิ่มให้กับช้างอายุมาก หรือเลือกปริมาณให้เหมาะสมกับช้าง เช่น การกินกล้วยสุกมากเกินไปอาจก่อให้เกิดอาการท้องเสียถ่ายเหลวได้ และแนะนำวิธีการให้อาหารช้างที่ถูกต้อง

(ก) คำแนะนำ

ผู้เข้ารับการประเมินต้องพาช้างนำเที่ยว โดยพานักท่องเที่ยวอาบน้ำช้าง ขี่ช้างแบบมีแหย่งและแบบไม่มีแหย่ง และป้อนอาหารช้าง

(ข) คำอธิบายรายละเอียด

1. การขี่ช้างแบบมีแหย่ง หมายถึง การนั่งบนหลังช้าง บนม้านั่งแบบคู่ที่มีสี่ขา (แหย่ง) ซึ่งจะถูกมัดกับหลังช้างด้วยสายประโคนที่ลอดผ่านท้องช้างจากข้างหนึ่งมาสู่อีกข้างหนึ่ง
2. การขี่ช้างแบบไม่มีแหย่ง หมายถึง การนั่งบนคอช้าง โดยไม่มีม้านั่งหรือแหย่ง
3. ข้อห้ามที่นักท่องเที่ยวไม่สามารถทำกิจกรรมได้ หมายถึง ทุกกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตราย โดยพิจารณาเป็นกรณีจากลักษณะของช้างและประเภทของกิจกรรม เช่น นักท่องเที่ยวไม่ควรนั่งคอช้างหากเป็นช้างสำหรับให้นั่งแหย่ง , นักท่องเที่ยวไม่ควรเข้าหาช้างในกรณีที่ไม่มีควาญอยู่ด้วยทุกกรณี , การเดินตามช้างให้เว้นระยะห่างและไม่อยู่ในพื้นที่แออัดหรือเป็นมุมอับที่ช้างอาจจะเบียดจนเกิดอันตราย , การป้อนอาหารช้างไม่ควรยื้อหรือเล่นกับช้างจนทำให้ช้างหงุดหงิดจนทำอันตรายได้ เป็นต้น
4. ระยะห่างระหว่างช้างที่เหมาะสม หมายถึง ระยะห่างของช้างที่อยู่อาศัยร่วมกันมากกว่า 1 เชือก โดยคำนึงถึงความปลอดภัยระหว่างช้างกับช้าง ทั้งทางกายภาพและพฤติกรรมซึ่งต้องพิจารณาหลายปัจจัย เช่นระยะความยาวโซ่ที่จะไม่ทำให้ช้างเข้าถึงกัน ขนาดของโซ่ที่ไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป และรวมถึงระยะห่างที่ช้างสามารถได้รับกลิ่นและเสียง โดยเฉพาะในกรณีช้างตกมัน เพราะถือเป็นปัจจัยกระตุ้นให้ช้างหลุดโซ่เกิดอันตรายได้
5. อาหารที่เหมาะสมกับช้าง หมายถึง อาหารตามธรรมชาติที่ช้างกินเป็นปกติ ในปริมาณที่จำเป็นต่อความต้องการตามธรรมชาติ ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป โดยคำนึงถึงสัดส่วนที่ถูกต้อง.เช่น อาหารหลักของช้างคือหญ้า หรือพืชตระกูลหญ้าที่มีเยื่อใยเป็นแกน ช้างต้องได้รับ 70-80%ของอาหารทั้งหมดในแต่ละวัน อีก 20-30% เป็นอาหารเสริม ยกตัวอย่างถ้าช้างหนัก 3,000 กิโลกรัม ช้างเชือกนั้นควรได้หญ้าวันละ 210-240 กิโลกรัม , อาหารเสริม 60- 90 กิโลกรัม ทั้งนี้ ยังมีช่วงวัยหรือสภาพร่างกายเป็นปัจจัยเสริมด้วย เช่นลูกช้างที่ยังไม่หย่านม ยังต้องกินนมแม่เสริมกับ หญ้าและอาหารอื่นๆ ,ช้างชราที่ฟันไม่เหลือ ยังต้องจัดการสับหรือบดอาหารให้เป็นชิ้นเล็กๆเพื่อช่วยในการย่อยและลดปัญหาการท้องผูกจากการกินอาหารเยื่อใยสูง เป็นต้น
6. วิธีการให้อาหารช้างที่ถูกต้อง หมายถึง การให้อาหารที่คำนึงถึงประโยชน์ที่ช้างจะได้รับสูงสุด และสูญเสียน้อยที่สุด.เช่น ให้ช้างกินอาหารเมื่อช้างต้องการในปริมาณต่อครั้งที่ช้างสามารถกินจนหมด และเว้นระยะห่างเพื่อให้มีการย่อยและการขับถ่าย , ชนิดของอาหารบางประเภทต้องเตรียมสถานที่และภาชนะให้เหมาะสม เช่นอาหารเม็ดอาหารที่บดสับ ช้างจะกินโดยใช้งวงดูด ใช้งวงจับ แต่อาจจะหกร่วงสูญเสียต้องมีภาชนะที่ใหญ่เพียงพอที่จะให้ช้างกินได้สะดวกและสูญเสียน้อยที่สุด เป็นต้น

16. หน่วยสมรรถนะร่วม (ถ้ามี)

N/A

17. อุตสาหกรรมร่วม/กลุ่มอาชีพร่วม (ถ้ามี)

N/A

18. รายละเอียดกระบวนการและวิธีการประเมิน (Assessment Description and Procedure)

เจ้าหน้าที่สอบประเมินสมรรถนะของผู้เข้ารับการประเมินด้วยเครื่องมือประเมินความรู้และทักษะ ให้ ครอบคลุมเกณฑ์การปฏิบัติงาน ทักษะและความรู้ที่ต้องการของหน่วยสมรรถนะ ได้แก่

18.1 สอบสัมภาษณ์

18.2 สอบสาธิตการปฏิบัติงาน

ดูรายละเอียดจากคู่มือการประเมิน